

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН”
(для магістрів)

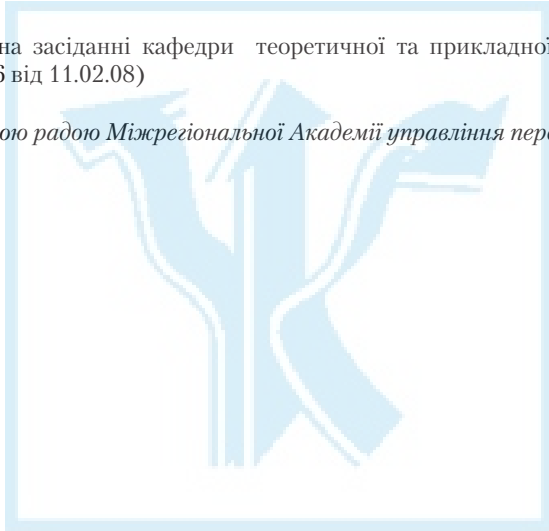
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри адміністративного менеджменту
І. М. Найдъоновим

Затверджено на засіданні кафедри теоретичної та прикладної економіки
(протокол № 6 від 11.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Найдъонов І. М. Навчальна програма дисципліни “Методика викладання економічних дисциплін” (для магістрів). — К.: «Вид. дім «Персонал», 2009. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Методика викладання економічних дисциплін”, вказівки до виконання контрольної роботи (реферату), теми контрольних робіт (рефератів), питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методика викладання спеціальних дисциплін у системі підготовки спеціаліста вищої класифікації поступово вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Базуючись на класичних та інноваційних підходах до навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія викладання економічних дисциплін інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні. Враховуючи назване, зміст двох модулів програми орієнтований не тільки на теоретичну підготовку майбутніх економістів-викладачів вищої школи, а й на розвиток їх особистого творчого потенціалу, формування практичної готовності до кваліфікованої участі у вузівському навчальному процесі.

Метою дисципліни “Методика викладання економічних дисциплін” є допомога майбутньому викладачеві фахових навчальних курсів оволодіти механізмами технології вузівського економічного навчання, визначити її особливості, актуалізувати розвиток професійно значущих особистих дидактичних здібностей та умінь.

Завдання:

- вивчити загальну методичку організації процес навчання у вузі із урахуванням специфіки майбутньої професії;
- ознайомлення із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у вищій школі, так і до окремих його структурних елементів;
- формування умінь і навичок підготовки, проведення лекційних і практичних занять зі студентами, які вивчають економічні дисципліни;
- допомога у формуванні методичної майстерності педагогічної техніки майбутнього викладача, його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування зі студентами;
- вивчення основних проблем організації та методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів, керівництва їх науково-пошуковою роботою.

Міжпредметні зв'язки. Дисципліна “Методика викладання економіки” взаємопов'язана з фінансово-економічними дисциплінами

напряму “Економіка та підприємництво”, педагогікою, психологією, філософією, соціологією та культурологією.

Методичні підходи. При підготовці програми було враховано наступне: 1) розробка програми здійснювалась на основі системного підходу, що забезпечує: діалектичну єдність і взаємозв'язок мети, завдань викладання і учіння цієї навчальної дисципліни; відповідну структуру і зміст; форми, методи організації навчальної діяльності студентів; комунікативну взаємодію на рівні викладач-студент; 2) забезпечення дидактичної якості програми: врахування об'єктивних законів функціонування та розвитку дидактичної системи; старанного аналізу; точної оцінки навчального процесу; співвідношення фактичного стану з бажаним; визначення складності висунутих проблем викладання та навчання; прогнозування впливу і позитивних, і негативних факторів на викладання та учіння тощо; 3) використання різноманітних за типом, формою навчально-методичних матеріалів у процесі вивчення дисципліни: тематичні, оперативні плани; деталізація за обсягами планових організаційних форм; оптимальний добір контрольних, типових питань, навчальної літератури тощо; 4) необхідність всебічного обліку при визначенні мети та завдань навчальної програми: якісного виконання законодавчих, директивних та нормативних документів; сучасні досягнення педагогічної науки, інноваційних технологій навчального процесу, передового досвіду викладання.

Змістові модулі

1. Загальні основи методики навчання у вищій школі.
2. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з економічних дисциплін.

Перший модуль передбачає визначення, обґрунтування методики викладання як навчального предмета. Методологічні підходи до дидактики вищої школи: історичний і сучасний аспекти. Сучасні методологічні закономірності, категорії, які забезпечують впровадження інноваційних технологій у змісті та методиці викладання. Дефініція, зміст порівняльної дидактики з точки зору теорії, організації та методики. Модернізація, особливості вищої освіти у зарубіжних державах. Основні дидактичні теорії та концепції організації навчання у США, державах Західної Європи. Організаційна технологія вузівського навчання у зарубіжних країнах.

Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі, її основні етапи. Ейдос, тезаурус категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи: вища освіта як процес і завершальний результат процесу навчання, її зміст; викладання як діяльність викладача; учіння як діяльність студента; облік результатів підготовки спеціалістів; кваліфікаційна карта; рівні опанування дидактикою вищої школи. Навчально-пізнавальний процес у закладах вищої освіти: дефініція, основні структурні компоненти. Характеристика загальних дидактичних закономірностей та принципів викладання, функцій навчально-пізнавальної діяльності.

Характеристика операційно-діяльного компонента процесу навчання. Сутність, зміст, методика ефективності пояснювально-ілюстративного, проблемного, програмованого, модульного, ігрового типів навчання. Діяльність викладача, студента у процесі кожного типу навчання. Лекція, семінар, практичні та лабораторні заняття в організаційних формах навчального процесу. Система відбору навчальної інформації для викладацької діяльності у процесі різноманітних організаційних форм. Специфіка форм організації навчально-пізнавального процесу у навчальних закладах, рівні акредитації. Інноваційні технології проведення лекцій, семінарів, лабораторних та практичних занять. Методи та засоби навчально-пізнавального процесу у вузі: сутність, зміст, класифікація.

Історико-теоретичний та інтегрально-інтернаціональний аспект основних засобів ефективного вузівського навчання. Педагогічна техніка викладача у навчальному процесі та її основні складові: техніка володіння своїми рухами, керування емоціями, уміння соціальної перцепції, техніка мовлення, організація контакту, управління педагогічним спілкуванням. Внутрішня педагогічна техніка: педагогічний оптимізм, впевненість у собі, відсутність страху перед аудиторією та емоційного напруження, наявність вольових якостей. Зовнішня педагогічна техніка: фізіогноміка, артефакти, система запахів, текесика, просодика, екстралінгвістика, кінесика, часові характеристики спілкування. Структурна схема мімічних ознак емоційних станів. Тезаурус, іманентне значення, особливості, функції, види методики педагогічного спілкування. Діалогічне спілкування, контакт у педагогічному діалозі, структура спілкування як процес, стиль педагогічного спілкування викладача.

Другий модуль передбачає розкриття сутності, змісту специфіки викладання економічних дисциплін. Методологічні підходи до зміс-

ту та характеру викладання. Застосування дидактичних закономірностей та принципів у процесі викладання. Визначення місця та значення економічних дисциплін у системі навчальних планів та їх ролі у формуванні фахівця відповідного кваліфікаційного рівня. Понятійний апарат викладання економічних дисциплін: економіка, облік, аудит ринок, попит, пропозиція, власність, фінанси та інші.

Характеристика системи відбору інформації та інформаційного забезпечення викладання економічних дисциплін. Організація та методика відбору інформації про навчальний предмет. Функції відбору інформації. Склад інформаційного забезпечення, необхідність його постійного поповнення та оновлення. Визначення законодавчо-нормативних документів, що необхідні для вивчення конкретних дисциплін. Відбір інформації, її впровадження як процес. Специфічні засоби відбору інформації. Принципи створення системи засобів навчання. Методика накопичення, фіксації та впровадження відібраної інформації у викладацькій діяльності. Робота зі статичною інформацією: добір і систематизація статистичних даних до тем дисциплін, що викладаються. Збір фактичних даних про фінансово-економічну діяльність суб'єктів, підприємницької діяльності, стан ринку, аналіз і використання цієї інформації в розробці практичних завдань і ділових ігор.

Гносеологічні аспекти організації методичної роботи викладача економічних дисциплін. Структура і зміст навчально-методичного комплексу дисципліни: програма вивчення дисциплін; робоча програма; методичне забезпечення семінарських, практичних і самостійних занять студентів; методичні вказівки до виконання та тематика контрольних робіт для студентів-заочників; методичне забезпечення контролю знань; методичні вказівки до курсових і випускних робіт. Організація розробки навчально-методичного комплексу на прикладі однієї з дисциплін кафедри. Нормативні вимоги до складу, змісту, оформлення навчально-методичних матеріалів.

Когнітивні парадигми організації та методики проведення семінарських та практичних занять у системі економічного навчання. Семінар як основна форма занять для засвоєння лекційного матеріалу і обговорення питань для самостійного опрацювання студентами. Технологічні етапи підготовки семінарського заняття. Організація, методика проведення семінару за класичною та інноваційною технологією. Організація та методика проведення практичних занять з точки зору теорії і практики. Розгляд конкретних ситуацій з економіч-

ної діяльності суб'єктів господарювання. Використання наскрізних прикладів і завдань для проведення практичних занять з кількох тем програми дисципліни. Використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного студента до їх виконання. Бально-модульна технологія проведення семінарських та практичних занять з точки зору документів Болонської угоди. Ділова гра як інноваційна форма проведення занять. Методичне і організаційне забезпечення проведення ділової /рольової/ гри на прикладі майбутньої фахової діяльності.

Форми організації контролю знань: теорія та практика з урахуванням специфіки Болонського процесу /Європаспорт, Євростудент, Оцінювання/. Функції перевірки та оцінювання знань. Принципи контролю. Попередня, поточна, повторна, підсумкова перевірка знань. Фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована форми контролю, самоконтроль. Усне та письмове опитування. Іспит, залік, курсова та дипломна робота в системі підготовки спеціаліста. Оформлення документів контролю / відомості, журнали, залікові книжки тощо.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН **дисципліни**

“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН”

Змістовий модуль I. Загальні основи методики навчання у вищій школі

- 1.1. Методика викладання економічних дисциплін як навчальний предмет.
- 1.2. Основи порівняльної дидактики у вищій школі, Болонський процес.
- 1.3. Сутність зміст категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи.
- 1.4. Види та організаційні форми навчання у вищій школі.
- 1.5. Методи та засоби сучасного вузівського навчання.

Змістовий модуль II. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з обліково-економічних дисциплін

- 2.1. Сутність, зміст специфіки викладання економічних дисциплін.

- 2.2. Система відбору інформації та інформаційного забезпечення викладання економічних дисциплін.
 - 2.3. Організаційно-методична робота викладача спеціальних дисциплін.
 - 2.4. Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять.
 - 2.5. Форми організації контролю знань спеціальних економічних дисциплін.
- Разом годин: 54.

ЗМІСТ
дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН”

Змістовий модуль I. Загальні основи методики навчання у вищій школі

1.1. Методика викладання економічних дисциплін як навчальний предмет

Визначення загальноосвітніх та специфічних особливостей методики вузівського навчання. Поняття методології як науки про методи — способи пізнання об’єктивної дійсності, а також гносеології як методологічного фундаменту теорії пізнання. Генеза дидактичної методології як науки (за етапами: первісне суспільство, Античність, Середньовіччя, інші). Аналіз і синтез наукових фактів і життєвих прикладів, діалектика дидактичних явищ.

Організація навчального процесу як цілеспрямовані практичні дії, які орієнтують суб’єктів процесу: на постановку мети; завдань; прийняття рішень; підбір форм, методів, засобів навчально-пізнавальної та викладацької діяльності; забезпечення навчально-методичними засобами; здійснення контролю виконання. Методика вузівського навчання як творчий процес, який передбачає у відповідності з цілями, на основі дидактичних закономірностей і принципів сукупність форм, методів, засобів викладацької діяльності. Взаємозв’язок та взаємообумовленість організації та методики у викладацькій діяльності.

Загальнодидактичні закономірності навчального процесу: обумовленість навчання суспільними потребами; залежність навчан-

ня від умов, в яких воно проходить; єдності викладання і учіння; взаємозв'язок навчання, освіти, виховання і розвитку особистості; залежність навчання від реальних можливостей студента та інші. Взаємозв'язок об'єктивних закономірностей і загальнодидактичних суб'єктивних принципів навчання: науковості і систематичності навчання; зв'язку теорії з практикою, з життям; активності і самостійності студентів у навчальному процесі; наочності і достатності навчання; доступності і міцності знань; керівної ролі викладача та інші.

Методологічні категорії, які забезпечують упровадження інноваційних технологій у зміст і методи викладання: дидактична ідея (збудована думкою форма майбутньої особистісної або загальної методики навчання). Це — гуманізація вищої освіти, визнання особистості студента як головного фактора навчального процесу, безперервна освіта фахівців-випускників вузу; дидактична гіпотеза (форма розвитку знань про методику) — це різноманітні форми ігрового навчання, бально-рейтингова система навчання тощо; дидактичні концепції (система поглядів або особистісна думка про методику навчання) — це безперервна післявузівська освіта, гнучкі дидактичні технології навчання, активізація пізнавальної та науково-пошукової діяльності студентів тощо; дидактичні теорії (система знань про методику навчання) — загальна побудова дидактики, змісту вищої освіти для загального інтелектуального та професійно-кваліфікаційного формування особистості спеціаліста тощо.

Література: основна [1–5; 10; 18; 31–33];

додаткова [44–48; 50; 54; 55; 58; 66]

1.2. Основи порівняльної дидактики, Болонський процес

Визначення порівняльної дидактики як науки, що аналізує теоретичні та практичні досягнення навчання й освіти у зарубіжних країнах, пропагує можливості впровадження інноваційної та оптимально-ефективної методики як актуальна проблема, її генеза. Модернізація, особливості вищої освіти у зарубіжних країнах. Єдність шкільної та вищої освіти — сприятлива умова ефективності навчання у вузі. Організаційна технологія навчання у вищих навчальних закладах держав Західної Європи, США, Японії. Основні завдання вищої освіти в світі рішень Болонської декларації: процес розпізнання однієї освітньої системи іншою у Європейському просторі; змістовий аспект об'єктивної закономірності поєднання історичного та теоре-

тико-логічного в організаційній системі освіти країн Європи; змістово-часовий простір рівня освіти, національний та міжнародний аспекти; шляхи впровадження на Європейському просторі академічної мобільності, внутрішній (державний) і зовнішній (міжнародний) аспекти; принципи організаційної та змістової технології залікових одиниць на Європейському освітянському просторі; парадигми сутності та змісту понять: євростудент, організаційна технологія процесу вузівського навчання, європаспорт, додаток до диплома тощо; дефініція, тезаурус системи оцінювання якості вищої освіти, розрахування середньої оцінки тощо.

Основні дидактичні концепції та теорії організації освіти, навчального процесу в зарубіжних країнах, їх сутність, зміст, ідеї, проблеми: 1) дидактична теорія інструменталізму та концепція повного акту мислення Джона Дьюї. Суттєві та змістові аспекти: орієнтація на конкретні засади викладання, індивідуалізацію та практичну (прагматизм у навчанні) направленість навчання; логічні зв'язки, теорії, концепції як "інструменти" пізнання дійсності, а їх цілеспрямоване використання сприяє ефективному навчанню; людина починає мислити тоді, коли зустрічається з труднощами (проблеми, проблемне навчання), подолання яких передбачає ряд етапів "повного акту мислення" — відчуття труднощів, обґрунтування їх змісту, формування плану їх подолання, логіка перевірки плану і формування висновків, самі дії і самоконтроль; 2) дидактична концепція Карла Ренсера "Я — концепція К. Роджерса". Основні суттєво-змістові аспекти: ефективність навчання може бути досягнена за умов урахування відображень, які людина сприяє як частину самої себе; власної точки зору на навчання; відрефлексованих (рефлексія — здатність людини до самопізнання) особистісних переживань; конструктивних творчих ініціатив; 3) ідеї прагматизму у навчанні, самовдосконалення особистості в дидактичній теорії самоактуалізації Альберта Маслоу. Дидактична характеристика наукових поглядів автора: основою розвитку особистості є зростання потреб, від примітивних фізіологічних до вищих, позначених ідеалами істини, добра і краси; найважливішою силою впливу на людину є творчість; креативність (сукупність особливостей психіки, які забезпечують активну діяльність людини) і поняття здорової людської особистості, яка актуалізується (відтворює у пам'яті знання уявлення, життєвий досвід) настільки близькі, що видаються ідентичними; освіта, що здобувається особистістю має значення не стільки для професіонала, скільки для його розвитку;

прагнення до самоактуалізації особистості, реалізації своїх здібностей наштовхується на перепони, на нерозуміння оточуючих і особисту слабкість; 4) проблеми розвитку психології мислення особистості в когнітивній теорії Жана Піаже. Сутність, зміст ідей: основою психічного розвитку особистості є розвиток її інтелекту; у процесі розвитку особистості відбувається адаптація організму до навколишнього середовища як активна взаємодія з ним, у тому числі із навчальним; інтелектуальні сторони мислення включають етапи сенсомоторного інтелекту, конкретних та формальних операцій; взаємозв'язок психології і логіки — основа ефективного навчання тощо. Взаємозв'язок: історія і сучасність названих та інших теорій і концепцій.

Література: основна [7; 14; 17; 19; 22; 27; 29; 30; 33; 36];
додаткова [43; 44; 46; 48; 51; 53–55; 58; 63]

1.3. Сутність зміст категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи

Актуальні проблеми розвитку основних категорій дидактики. Історіографія проблем. Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищій школі, основні етапи засвоєння знань: сприймання навчального матеріалу; осмислення та розуміння; узагальнення; закріплення; застосування. Професійно-педагогічна діяльність викладача як специфічна галузь інтелектуальної праці, її основні змістові напрями: планування; організація навчальної роботи; стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів; здійснення контролю; корегування навчального процесу; аналіз.

Вища обліково-аудиторська освіта як процес і результат оволодіння студентами системою фахових знань, пізнавальних і практичних умінь та навичок, формування економічного світогляду та розвитку здібностей. Її зміст, структура вищих навчальних закладів, рівні акредитації, сучасні проблеми розвитку.

Дидактична технологія навчального процесу — логіка, послідовність, цілісність навчальних компонентів, у яких синтезується викладання груп предметів, що різнобічно готують фахівців: економістів, фінансистів, банкірів, маркетологів до майбутньої виробничої діяльності або навчання в магістратурі, аспірантурі.

Кваліфікаційна карта — основний чинник фахових вимог до випускників з неодмінним урахуванням досягнень сучасної науки, виробництва, культури, освіти. Характеристика її основних змістових

компонентів: перелік навчальних предметів для підготовки спеціаліста (базовий і вузівський аспект); обсяг годин на навчальні предмети; різноманітні види контролю; облік результатів; структура нормативних навчальних дисциплін.

Рівні опанування дидактикою вищої школи: нижчий (репродуктивний), який характеризується знанням свого предмета викладачем, відповідними вміннями та навичками, основами педагогічної майстерності; середній (творчий) — визначається ініціативою у пошуках технологій навчання, творчим підходом до стандартних, традиційних схем організації викладацької діяльності, сформованим індивідуальним дидактичним стилем.

Структура, зміст основних компонентів навчального процесу у вищій школі: 1) цільовий — мета (загальна, специфічна), завдання; 2) стимуляційно-мотиваційний — зовнішні (суспільні, соціальні) і внутрішні (особистісні) стимули і мотиви навчання; 3) операційно-діяльний: форми, методи, засоби навчання; 4) контроль-регулюючий: контроль і корегування навчального процесу; 5) оціночно-результативний: якісні показники підготовки спеціаліста. Взаємозв'язок і взаємообумовленість названих компонентів процесу навчання у вищій школі.

Література: основна [1; 6; 10; 11; 15; 18; 26; 31–33]; додаткова [45–47; 50; 51; 55; 58; 63; 65–66]

1.4. Види та організаційні форми навчання у вищій школі

Характеристика актуальних проблем видів та організаційних форм вузівського навчального процесу, наукових обґрунтувань їх, з точки зору історії і сучасності.

Визначення сутності, змісту, дидактичної технології та ефективності видів навчання: пояснювально-ілюстративного, проблемного, модульного, ігрового типів навчання. Діяльність викладача і студента у процесі кожного виду навчання.

Філософське розуміння дефініції “форма” стосовно вузівського навчально-пізнавального процесу. Класифікація організаційних форм: за кількістю студентів — масові, колективні, групові, мікрогрупові, індивідуальні; за місцем навчання — аудиторні, позааудиторні; за дидактичною метою — організаційно-технологічні форми теоретичного (лекція, факультатив, конференція) та практичного (семінар, лабораторна робота, безпосередньо навчальна практика) навчання; за

тривалістю часу навчання — класичний урок у ЗОШ (45 хв.), спарені заняття (90 хв.), спарені скорочені заняття (70 хв).

Лекція як основна форма вузівського процесу навчання. Технологія її підготовки та проведення. Зміст основних структурних елементів лекції: вступ — оголошення теми та основних питань, перелік літератури для запису; перехід від минулої теми лекції до теперішньої; актуальність навчальної теми та обґрунтування її науковцями; викладення навчального матеріалу із зміною темпу, наданням можливості дещо занотувати студентам та проблемними запитаннями; заключна частина.

Ейдос, тезаурус лекцій: загального характеру як лекція-монолог, діалог, дискусія, проблемна, проблемно-пошукова; відповідно до лекційного курсу — вступні, тематичні, заключні, оглядові; інноваційні — бінарна лекція, лекція прес-конференція, лекція-подорож у машині часу тощо.

Семінар у системі форм вузівського навчання. Загальнодидактичні вимоги до їх підготовки та проведення. Традиційні та інноваційні підходи до їх організаційних технологій: структура, зміст класичного семінару; в системі модульного, бально-рейтингового та ігрового навчання.

Семінарсько-практичні заняття, лабораторні роботи, консультації, залік наспит як форми організації навчально-пізнавальної та викладацької діяльності у вузі. Феноменологічно-діалектичний метод вербальної інтерпретації та рольової або ділової гри в їх організаційній технології.

Література: основна [2–4; 9–11; 15; 23; 31; 33];
додаткова [45; 46; 50; 51; 53; 55; 60; 62; 63; 65]

1.5. Методи та засоби сучасного вузівського навчання

Актуальні проблеми методів та засобів навчання, їх теоретичне обґрунтування в навчальній та науковій літературі.

Засоби навчання як все те, що допомагає викладачеві ефективно здійснювати навчання студентів. Загальна характеристика засобів навчання: слово викладача, підручники, посібники, наочні та технічні засоби тощо.

Дидактичні методи навчання як способи досягнення навчальної мети. Структурні елементи методу навчання, їх динаміка і взаємозв'язок. Неадекватність підходів науковців до класифікації ме-

тодів навчання: за джерелом передання і характером сприйняття інформації (Є. Я. Галант, Н. М. Верзилін, Д. О. Лордкіпарідзе); залежно від основних дидактичних завдань (М. А. Данилов, Б. П. Єсіпов); за характером пізнавальної діяльності (М. М. Скаткін, І. Я. Лернер); за логікою передання і сприймання навчального матеріалу (С. Г. Шаповаленко); за мірою керівництва навчальною роботою (П.І. Підкасистий, В. Ф. Паламарчук, В. І. Паламарчук); за оптимізацією навчання (Ю.К. Бабанський, М. Б. Євтух, Н. Є. Мойсеюк).

Загальна характеристика основних методів навчання: словесних — бесіди, розповіді, лекції; наочних — ілюстрування, демонстрування, самостійні спостереження; практичних — вправи, лабораторні, самостійні роботи студента з навчальною літературою, заліково-екзаменаційні; стимулюючих — пізнавальні ігри, навчальні дискусії, стимулюючого змісту навчання, роз'яснення значимості учіння, заохочення і покарання в учінні; контролю і самоконтролю в навчанні — усний контроль, письмовий, машинний, тестовий; бінарних — словесно-інформаційні, словесно-проблемні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі.

Характеристика умов оптимального вибору методів навчання: відповідність методів принципам навчання, цілям та завданням, змісту цієї теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам та часу відведеному для навчання, можливостям викладача.

Література: основна [1; 3; 4; 8–11; 15; 18; 31];
додаткова [43–47; 50; 51; 54; 55; 65]

Змістовий модуль II. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з економічних дисциплін

2.1. Сутність, зміст, специфіка викладання економічних дисциплін

Сучасні проблеми специфіки викладання економічних дисциплін, концептуальні їх обґрунтування їх у періодичних наукових виданнях. Методологічні підходи до змісту та характеру викладання спеціальних дисциплін. Застосування загальних дидактичних закономірностей і принципів до викладання обліково-економічних дисциплін. Визначення місця та значення цих дисциплін у системі навчальних

планів та їх ролі у формуванні фахівця відповідного кваліфікаційного рівня.

Визначення, формулювання та значення категорій економічних дисциплін: ринок як відображення економічних відносин купівлі та продажу певних товарів та послуг; попит як відображення економічних відносин на ринку з боку покупця щодо задоволення своїх потреб у певних товарах та послугах; пропозиція як вираження бажання та здатності виробників постачати товар на ринок за певними цінами; власність як вираження відносин привласнення (відчуження) засобів виробництва та матеріальних благ; фінанси як вираження відносин формування, розподілу та використання грошових коштів інші. Категоріально-понятійний апарат як основа вивчення змісту та структури курсу, його предмета, мети й методів викладання, сутності і специфіки.

Ейдос, тезаурус основних засобів, які інтенсифікують ефективність сучасного фінансово-економічного навчання: педагогічна техніка викладача як комплекс мовних, комунікативних та організаторських умінь, спрямованих на створення найбільш оптимальної для навчальної взаємодії атмосфери у студентській групі (групах); уміння ефективного спілкування на рівні викладач–студент, яке передбачає педагогічні здібності, педагогічний такт, товариськість, уміння павильно використовувати відповідні стереотипи; уміння ефективно використовувати різноманіття стилів спілкування — професійно-педагогічного, упавління, дидактичного.

Література: основна [1; 5; 10; 12; 13; 16; 20; 23; 28; 33];
додаткова [45; 49; 51; 56; 57; 60; 62; 64; 66; 67]

2.2. Система відбору інформації та інформаційного забезпечення викладання економічних дисциплін

Сутність, основний зміст актуальних проблем організації та методики відбору інформації про навчальний предмет, її накопичення та фіксація в умовах інноваційних інформаційних технологій. Наукові погляди на проблеми. Загальна характеристика: 1) складу інформаційного забезпечення, необхідність його постійного поповнення і оновлення; 2) визначення законодавчо-нормативних документів, що потрібні для вивчення конкретних дисциплін; 3) роботи зі статичною інформацією: добір і систематизація статистичних даних до тем дисципліни, що викладається; 4) організації і методики збору фак-

тичних даних про економічну діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, фінансовий стан підприємства, аналіз і використання цієї інформації в розробці практичних завдань і ділових ігр.

Характеристика діяльності викладача при підборі інформації, відповідно до функцій: пізнавальної — програмування діяльності із збирання та аналізу інформації про предмет чи його окрему тему, накопичення інформації (фіксація на різних носіях), обробка здобутої інформації, аналіз; контрування — визначення цільового компонента майбутньої викладацької діяльності, підбір досягнень економічної науки і практики, внесення фрагментів інноваційних технологій; впровадження — викладання навчального матеріалу, інформаційно-методичне забезпечення, організаційно-методичний супровід процесу викладання.

Змістовий аспект: засобів відбору навчальної інформації: друкованих, іконографічних, акустичних; методів — проблемно-тематичного аналізу, спостереження, опитування викладачів та суб'єктів економічної діяльності; принципів формування системи засобів навчання — утворення здорових і слухових зв'язків у студентів, реалізації методичного завдання, здійснення керування пізнавальною діяльністю студентів, здійснення проблемності у навчанні, забезпечення активності студентів в процесі навчання; засобів фіксації — документальних (картки, тези, конспекти тощо), технічних (магнітофони, кінопроектори, кодоскопи, комп'ютери тощо).

Література: основна [2–4; 9–11; 20; 31–33];
додаткова [45–47; 49; 52; 57; 60; 62; 65; 67]

2.3. Організація методичної роботи викладача спеціальних дисциплін

Сучасні актуальні проблеми організації методичної роботи викладача взагалі та із економічних дисциплін конкретно. Погляди вчених на проблеми. Методична майстерність викладача економічних дисциплін, її структурні компоненти: знання — директивно-методологічні, нормативно-законодавчі, загальнотеоретичні та методичні, організаційно-педагогічні; уміння — конструктивно-методичні, організаторські; навички — методичні, мислення, мовні; особисті якості викладача — психолого-педагогічні, морально-етичні.

Структура і зміст навчально-методичного комплексу дисципліни: програма вивчення дисципліни; робоча програма; методичне забез-

печення семінарських, практичних і самостійних занять студентів; методичні вказівки до виконання та тематика контрольних робіт для студентів-заочників; методичне забезпечення контролю знань; методичні вказівки до виконання курсових і випускних (дипломних, магістерських) робіт. Нормативні вимоги до складу, змісту, оформлення навчально-методичних матеріалів. Організація розробки навчально-методичного комплексу на прикладі однієї з спеціальних дисциплін.

Методичне керівництво науково-пошуковою діяльністю студентів в системі обліково-економічних дисциплін. Аналіз стану досліджуваного питання, накопичення і фіксування фактів науки та досвіду. Рівні системного пізнання економічного явища. Механізм і рівні пізнання економічної дійсності. Визначення та обґрунтування проблеми наукового пошуку, її об'єкта та предмета, мети і завдань, гіпотези. Виявлення змісту дослідження. Вибір методів наукового пошуку: теоретичного аналізу — монграфій, посібників, статей тощо, їх фіксація (анотація, тези, реферат, конспект, цитати); аналізу практичного досвіду — спостереження, експеримент (константуючий і формуючий), анкетування, бесіди, тестування тощо, їх фіксація (журнал обліку, щоденник, схеми, таблиці, технічні записи, фотомонтажі).

Оформлення студентської наукової роботи. Організація та методика підготовки планових науково-пошукових досліджень: рефератів, контрольних, курсових і дипломних робіт. Критерії відбору студентів для наукової роботи.

Література: основна [6; 9—11; 15; 16; 20; 21; 33; 42];
додаткова [43; 45—47; 49—52; 60; 62]

2.4. Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять

Семінар як основна форма занять для засвоєння лекційного матеріалу і обговорення питань, винесених для самостійного опрацювання студентами фундаментальних економічних дисциплін. Організаційно-методичні етапи викладацької діяльності: розробка плану семінару; інформування студентів про питання, що виносяться на обговорення; рекомендації щодо використання відповідних законодавчо-нормативних документів і навчальної літератури з підготовки кожного питання; організаційна технологія проведення семінару — створення умов для дискусії, залучення до обговорення конкретного питання, крім студента-доповідача, інших студентів, внесення фраг-

ментів сучасних інноваційних технологій у план класичного семінару тощо.

Форми проведення практичних занять для засвоєння студентами методів вирішення конкретних економічних завдань, методик і методичних прийомів, що вивчаються фаховими дисциплінами прикладного спрямування. Обговорення самостійно підготовлених студентами за інноваційними технологіями розширених планів лекцій, семінарів з фахових дисциплін. Розгляд конкретних ситуацій з економічно-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Використання наскрізних та індивідуальних завдань для проведення практичних занять з кількох тем програми дисципліни. Дискусія з приводу використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного студента до їх виконання. Ділова або рольова гра як метод активного навчання з економічних дисциплін. Методичне і організаційне забезпечення проведення ділової або рольової гри на прикладі суб'єктів господарювання за тематикою фахових навчальних дисциплін.

Література: основна [10; 20; 23; 25; 31; 32; 34; 37; 38; 41]; додаткова [45; 47; 49; 56; 57; 59–61; 65; 67]

2.5. *Форми організації контролю знань спеціальних економічних дисциплін*

Проблеми контролю знань у сучасних умовах входження України в Європейський освітянський простір. Вчені про парадигми суттєвого та змістового аспектів рішення проблем організації та методики контролю знань. Організація поточного контролю у формі усного опитування на семінарських і практичних заняттях, у формі виконання письмових робіт — контрольних, рефератів; тестування як допоміжний засіб визначення рівня засвоєння студентами теоретичних положень, основних економічних понять і категорій, конкретних методів і прийомів вирішення економічних завдань, методики прийняття управлінських рішень. Проведення семестрових атестацій і встановлення рейтингу успішності кожного студента денної і вечірньої форм навчання з комплексу фахових дисциплін.

Організація підсумкового контролю знань. Форми підсумкового контролю — семестровий контроль і державна атестація. Залік як форма семестрового контролю. Особливості проведення письмового та усного заліку з економічних дисциплін; застосування диференці-

йованого заліку (з оцінкою). Іспит — форма підсумкового контролю засвоєння студентами теоретичних положень і практичного матеріалу програми навчальної дисципліни. Основні вимоги до проведення іспитів в усній і письмовій формах з економічних дисциплін. Правила використання студентами допоміжних засобів під час екзамену — калькуляторів, комп'ютерів, довідників, законодавчо-нормативних документів, програм вивчення дисципліни.

Оформлення результатів заліків та іспитів — заповнення відомості, залікової книжки. Курсова робота як форма перевірки студентських практичних робіт і засвоєння ними теоретичного матеріалу з профілюючих дисциплін; вимоги до оформлення курсової роботи; рецензування курсових робіт. Дипломна робота як форма перевірки ориганізації студентом системи знань, необхідних для присвоєння йому відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня з обраної спеціальності; вимоги до оформлення дипломної роботи.

Література: основна [6; 8; 10; 11; 15; 24; 31; 32; 39; 41];
додаткова [45—47; 49—51; 54; 56; 58; 63]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота (реферат) — це короткий специфічний для навчального курсу виклад змісту організації та методики викладання фахових економічних дисциплін з урахуванням психолого-педагогічних явищ проблемної або навчальної теми.

Основні вимоги до роботи:

- повнота та об'єктивність інформації про досліджувані явища;
- повнота відображення основних компонентів її змісту;
- доступність сприймання тексту за змістом, і за логікою визначення основних проблем;
- доступність мови викладу;
- авторське ставлення, особиста точка зору на питання роботи.

Структура контрольної роботи (реферату): перша сторінка (див. зразок вузу); зміст (вступ, 1,2,3 питання, висновки, літературні джерела: 10—12; додатки).

Технологічні етапи організації та методики підготовки роботи: визначення теми та змісту; аналіз одержаної інформації (ґрунтовне, всебічне та глибоке вивчення фактів, положень та висновків з проблеми; теоретична та аналітико-синтетична обробка дослідження); оформлення роботи (загальні та вузівські вимоги, обсяг — 0,5 др. арк.). Студенти заочної форми навчання, за вказівкою викладача, можуть

виконувати контрольні роботи у двох видах: або ґрунтовне теоретичне дослідження з опертям на практику або практично-теоретичне виконання роботи за варіантам. Номер контрольної роботи за загальною технологією дослідження студент отримує за номером свого прізвища в журналі або заліковій відомості.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Методологія дидактики вищої школи.
2. Сучасні методологічні закономірності дидактики.
3. Основні методологічні категорії дидактики.
4. Україна і Болонський процес.
5. Основні зарубіжні дидактичні концепції.
6. Організаційна технологія навчання у вузах країн Західної Європи.
7. Дидактичні основи сучасної вищої освіти у США.
8. Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі України.
9. Педагогічна технологія навчального процесу у вузі України.
10. Облік результатів підготовки спеціаліста у вищій школі.
11. Вузівське пояснювально-ілюстративне навчання.
12. Організація, методика проблемного навчання у вузі.
13. Модульне навчання у вищій школі.
14. Структура вузівського навчального процесу.
15. Загальні дидактичні закономірності та принципи навчання.
16. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти інтенсифікації процесу навчання в вузах України.
17. Гуманістична спрямованість методики викладання.
18. Професійно-методична компетентність викладача.
19. Педагогічні здібності викладача.
20. Педагогічна техніка викладача.
21. Педагогічна ситуація у викладацькій діяльності.
22. Самовдосконалення викладача вузу.
23. Лекція – основна форма організації навчання у вузі.
24. Семінар у системі вузівських форм навчання.
25. Лабораторна робота, консультація, залік, іспит у навчальному процесі вузу України.
26. Тезаурус дидактичних методів і засобів.
27. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності у вузі.

28. Методи організації і самоорганізації вузівського навчання.
29. Внутрішня педагогічна техніка викладача.
30. Зовнішня педагогічна техніка викладача.
31. Мовлення — показник загальної культури особистості викладача.
32. Умови ефективності, шляхи вдосконалення професійного мовлення викладача.
33. Педагогічне спілкування у вузі: сутність, основні чинники ефективності.
34. Професійно-педагогічний стиль спілкування викладача.
35. Управлінський стиль спілкування викладача.
36. Інноваційні технології викладання фахових дисциплін.
37. Методичні підходи до змісту та характеру викладання економічних дисциплін.
38. Формування понятійного апарату викладання економічних дисциплін.
39. Система відбору та обробки інформації для викладання фундаментальних економічних дисциплін.
40. Організація роботи викладача спеціальних дисциплін.
41. Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять з економічних дисциплін.
42. Форми організації контролю знань і особливості їх застосування для викладання економічних дисциплін.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Методологія дидактики вищої школи: історія і сучасність.
2. Дидактичні ідеї, як забезпечують впровадження інноваційних технологій навчання.
3. Основи вузівського навчання відповідно до Болонської декларації.
4. Дидактична концепція Д. Дьюї.
5. “Я-концепція” К. Роджерса у сучасному вузівському процесі навчання.
6. Теорія самоактуалізації А. Маслоу.
7. Когнітивна теорія Ж. Піаже.
8. Особливості методики навчання у вузах США.
9. Основні аспекти методики викладання у вузах країн Західної Європи.

10. Основні етапи навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі.
11. Організація, методика проведення заліків, іспитів у вузі.
12. Рівні опанування дидактикою вищої школи.
13. Пояснювально-ілюстративне навчання у вузі: зміст, методика проведення.
14. Методи, прийоми ефективності вузівського проблемного навчання.
15. Інноваційні методики модульного навчання у вищій школі.
16. Організація, методика бально-рейтингової системи навчання.
17. Загальна характеристика основних компонентів вузівського навчального процесу.
18. Загальні дидактичні закономірності викладання.
19. Основні принципи викладання.
20. Умови та шляхи інтенсифікації вузівського навчання.
21. Демократизм, гуманізм у системі методів навчання у вузі.
22. Структура професійно-методичної компетентності викладача.
23. Методика формування педагогічних здібностей викладача.
24. Шляхи ефективності формування педагогічної техніки викладача.
25. Методика подолання педагогічних ситуацій у викладацькій діяльності.
26. Організація, методики самовдосконалення викладача вузу.
27. Сутність, структура, типи навчальних лекцій.
28. Методика відбору інформації для навчальної лекції.
29. Проблемна лекція: специфіка, методика проведення.
30. Організація, методика підготовки та проведення лекції-діалогу.
31. Семінар у системі форм вузівського навчального процесу.
32. Семінар у формі усних виступів та обговорення питань.
33. Організація, методика підготовки та проведення семінару-диспуту.
34. Специфіка, методика проведення семінару-теоретичної конференції.
35. Семінар у системі модульного навчання.
36. Семінар у системі бально-рейтингового навчання.
37. Методи та засоби навчання у вищій школі.
38. Словесні методи навчання.

39. Методи навчання за рівнем напруженості пізнавальної діяльності.
40. Методи навчання за логікою передачі і сприймання навчальної інформації.
41. Методи стимулювання інтересу до навчання.
42. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні
43. Бінарні методи навчання.
44. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.
45. Основні методики формування у викладача техніки володіння своїм організмом.
46. Методика формування внутрішньої педагогічної техніки викладача.
47. Зовнішня педагогічна техніка викладача як засіб ефективного навчання.
48. Функції мовлення викладача.
49. Методика формування професійного мовлення викладача.
50. Умови ефективності діалогічного спілкування у процесі навчання.
51. Індивідуальний стиль спілкування викладача.
52. Методика навчальної діагностики.
53. Форми контролю навчання та критерії оцінок успішності.
54. Організація, методика керівництва науково-пошуковою роботою студентів.
55. Професійно-методична компетентність викладача обліково-економічних дисциплін.
56. Умови ефективної праці викладача фундаментальних обліково-економічних дисциплін.
57. Організація та методика викладання економічних дисциплін.
58. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти інтенсифікації вузівського процесу викладання спеціальних дисциплін.
59. Система відбору та обробки інформації як основа викладання економічних дисциплін.
60. Професійно-методична компетентність викладача спеціальних дисциплін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Закон України “Про освіту”* / Голос України. — 1996. — 25 квіт.
2. *Закон України “Про вищу освіту”*. — Харків, 2002.
3. *Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття)* // Освіта. — 1993. — № 44–46.
4. *Державна програма розвитку вищої освіти на 2005–2007 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 верес. 2004 р. № 1183.*
5. *Концепція національного виховання* // Освіта. — 1994. — 26 жовт.
6. *Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січ. 1998 р. № 65. / В кн. Я. Я. Болюбаш Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К., 1997.*
7. *Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки: Наказ міністра освіти і науки України від 23 січ. 2004 р.*
8. *Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Наказ міністра освіти і науки України від 23 січ. 2004 р. № 4.*
9. *Абрамян В. У. Театральна педагогіка. — К., 1996.*
10. *Аксьонова О. В. Методика викладання економіки. — К., 1998.*
11. *Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. — К., 2002.*
12. *Афонин А. С. Вхождение в бизнес и ценообразование. — К., 1997.*
13. *Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. — Л., 1990.*
14. *Байденко В. И. Болонский процесс: структурная реформа высшей школы. — М., 2002.*
15. *Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К., 1997.*
16. *Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе. — М., 1991.*
17. *Вульсон Б. Л., Малькова З. А. Сравнительная педагогика. — М., 1996.*
18. *Галузинський В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. — К., 1995.*

19. *Георгиева Т. С.* Высшая школа США на современном этапе. — М., 1989.
20. *Гриджина М. В.* Финансовый менеджмент. — К., 1999.
21. *Ингенкамп Карлхайну.* Педагогическая диагностика. — М., 1991.
22. *Дьюи Д.* Психология и педагогика мышления. — М., 1997.
23. *Євтух М. Б.* Нові технології навчання. — К., 2003.
24. *Ішмуратова А. Т.* Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. — К., 1996.
25. *Киричук В. О.* Філософія освіти: проблеми виховання // Нові технології навчання. — К., 1997.
26. *Коротяев Б. Г., Гришин Є. О., Устенко О. А.* Педагогіка вищої школи. — К., 1990.
27. *Корсак К. В.* Світова вища освіта. — К., 1997.
28. *Ладыженская Т. А.* Живое слово. Устная речь как средство и предмет обучения. — М., 1986.
29. *Литтл Брюс А.* Высшее образование в США. — Симферополь, 1997.
30. *Маслоу А.* Самоактуализация личности й образование. — К., 1994.
31. *Найдьонов І. М.* Навчально-методичний комплекс дисципліни “Основи психології і педагогіки”: Навч. посіб. — К., 2005.
32. *Найдьонов І. М., Ігнатюк А. І.* Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: Навч. посіб. — К., 2002.
33. *Найдьонов І. М., Ігнатюк А. І.* Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: Навч. посіб. — 2-ге вид. із змінами та допов. — К., 2005.
34. *Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна.* — К., 1997.
35. *Педагогіка вищої школи.* — К., 1992.
36. *Пиажо Ж.* Избранные психологические труды. — М., 1994.
37. *Підласий І. П.* Диагностика та експертиза педагогічних проєктів. — К., 1998.
38. *Примак Т. О.* Економіка підприємств. — К., 2003.
39. *Розенберг Н. М.* Измерения в дидактике. — К., 1985.
40. *Стоунус Э.* Психопедагогика: Психологическая теория и практика обучения. — М., 1984.
41. *Самаріна С.* Нові технології навчання. — К., 2004.
42. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень. — К., 2003.

Додаткова

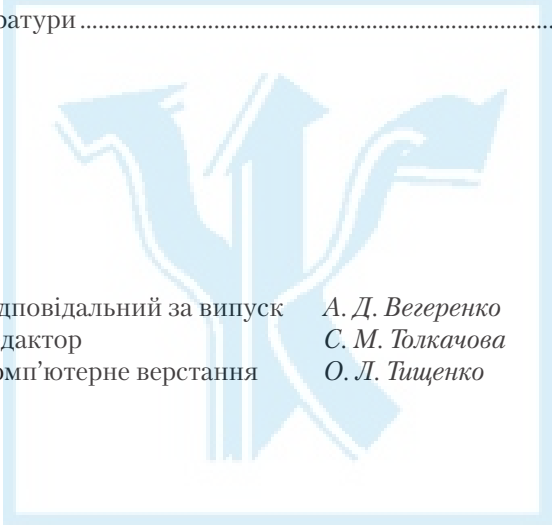
43. *Андрущенко В.* Модернізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Освіта. — 2004. — № 23. — 12–19 трав.
44. *Головатий М. Ф.* Європейська й українська освіта — де точки єднання? // Персонал. — 2004. — № 3.
45. *Євтух М. Б.* Проблеми освіти. — К., 2003.
46. *Журавський В. С.* Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. — К., 2002.
47. *Коломинський Н. Л.* Психологія менеджменту в освіті. — К., 2000.
48. *Корсак К.* Нова українська мрія — європейський освітній простір // Освіта і управління. — 2003. — № 2.
49. *Кочетков В. Н.* Анализ банковской деятельности: Теоретико-приклад. аспект. — К.: МАУП, 1999. — 192 с.
50. *Кремінь В., Табачник Д., Ткаченко В.* Україна: проблеми самореалізації. — К., 2003.
51. *Ляшенко О. І.* Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти // Педагогіка і психологія. — 2005. — № 1.
52. *Методика* составления рейтинга // Деньги. — 1995. — № 38.
53. *Найдьонов І. М.* Болонський процес: культурологічні парадигми // Освіта і управління. — 2004. — № 2.
54. *Найдьонов І. М.* Європейський вибір української вищої освіти // Персонал. — 2005. — № 2.
55. *Парламентські слухання з проблем розвитку вищої освіти* // Освіта, 2004. — № 23. — 12–19 трав.
56. *Пебро М.* Международные экономические, валютные и финансовые отношения. — М.: Прогресс-Универс, 1994.
57. *Риски в современном бизнесе* / П. Г. Грабовой, С. Н. Петрова, С. И. Полтавцев и др. — М.: Аланс, 1994.
58. *Сидоренко С. І.* Нова ініціатива ЮНЕСКО: етичні й моральні виміри для вищої освіти і науки // Педагогіка і психологія. — 2005. — № 2.
59. *Спицын И. О., Спицын Я. О.* Маркетинг в банке. — Тернополь: К.; А.О. “Тарнепс” ЦММС “Пискайн”, 1993.
60. *Тесты и методика деловых игр для менеджера.* — К., 1994.
61. *Унковская Т. Е.* Финансовое равновесие предприятия. — К., 1997.
62. *Хащенко В. А.* Модель суб'єктивного економічного благополуччя // Психологический журнал. — 2005. — № 3.

63. *Шевченко Т. И.* Современные дидактические концепции в образовании. — К.: МАУП, 1999.
64. *Шиллер Р. І.* Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення. — К.: Наук. думка, 1998.
65. *Щёкин Г. В.* Основы кадрового менеджмента: Учебник. — 3-е изд. перераб. и доп. — К.: МАУП, 2003.
66. *Щокін Р. Г.* Соціально-економічний розвиток // Персонал. — 2004. — № 2.
67. *Ющенко В. А., Лисицький В. І.* Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні — К., 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Методика викладання економіки”	7
Зміст дисципліни “Методика викладання економіки”.....	8
Вказівки до використання контрольної роботи.....	19
Теми контрольних робіт	20
Питання для самоконтролю	22
Список літератури.....	24

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-3736

Підп. до друку 04.02.09. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротативний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,47. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*